

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum I. Decretalium, Per quadraginta, & tres Titulos distributum, in
quo agitur De Constitutionibus, Seu Legibus universim ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1706

Articulus V. Quæ promulgatio sit de substantia legis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73031)

esse necessariam promulgationem. Non enim potest habere vim obligandi, nisi nota sit; non potest autem esse nota, nisi manifestata, qualis autem esse debeat, & sufficiat, dicemus in seqq. Sicut etiam de acceptatione; quâ verò ratione debeat esse stabilis, dictum est n. 85.

ARTICULUS V.

Qua promulgatio sit de substantia legis?

103. **N**on est dubium, aliquam legis promulgationem esse vel de ejus substantia, vel saltem requisitam, ut complementum, seu conditionem *sine qua non*. Nam sine hac vim obligandi, vel proximam, vel in actu secundo habere non potest; cum non possit de illa subditis constare, adeoque vim suam exercere, ut subditi se illi (utpote non cognitæ) conforment, ut docet communis. Hanc porro publicationem debere *communitati fieri*, ex eo est, quia lex pro bono communitatis fertur. 2. Quia singuli non obligantur, ut singulares personæ; sed quatenus partes sunt communitatis; ac proinde ipsa communitas debet quasi prius obligata esse; ita S. Thomas 1. 2. q. 90. a. 4. Isidorus relatus in c. *Erit autem lex*, dist. 4. Suarez l. 1. de legib. c. 11. quos citat & sequitur Castropalaus p. 1. tr. 3. d. 1. p. 1. n. 9. & novissimè P. Jacobus Illung, in *Theol. practica d. 1. tract. 2. n. 3.* Et ratio ulterior est; quia lex non fertur alicui, sed toti communitati, & est regula operationum totius etiam communitatis, & non privati duntaxat alicujus. Quare sapientes Imperatores Valentinian. & Martianus rescribunt l. 9. c. de legib. *Leges sacratissime, qua constringunt hominum vitas, intelligi ab hominibus debent, ut universi prescripto earum manifestius cognito, vel inhibita declinent, vel permissa sectentur.* Quæ verba habentur in præfatione novell. Martiani, de matrimonio Senatorum, extatque integra in libro novellarum Martiani tit. 4. & in Breviario Alarici. Eadem habet Justinian. *novell. 66. cap. 1. §. 1. & 3.* post paulò adducenda: quibus locis æquam, ut vides, ratione reddunt Imperatores, nempe ignorantiam subditorum, qui non possunt jussa exequi, quæ ignorant inculpate.

Tom. I.

Not. præterea 1. nullam legem habere vim obligandi, ut sæpe diximus, in actu primo proximo, consequenter nec in actu secundo, nisi publicata sit, eâ saltem publicatione, vi cujus in subditis causare possit vel actualem scientiam, vel actualem vincibilem ignorantiam; sic Azor lib. 5. *Instit. moral. cap. 3. q. 1.* dicens: ad naturam, & substantiam legis esse necessariam promulgationem, non enim potest habere vim obligandi, nisi nota sit, non potest autem esse nota, nisi manifestata; & ideo in L. *Leges sacratissime, ab omnibus intelligi debent, ut universi, prescripto earum manifestius intellecto, prohibita declinent, & faciant prescripta*; id, quod etiam traditur c. 3. dist. 4. ubi dicitur: *Leges institui, cum promulgantur*; ubi bene notandum ly *prescripto earum manifestius intellecto*. Vid. dicenda n. 128.

Not. 2. ad hoc, ut lex possit vel scientiam, vel ignorantiam vincibilem causare in aliqua communitate, debere ejus notitiam per eam esse *diffusam moraliter*; dicitur autem *moraliter diffusa*, quando ex loco promulgationis, quasi continuè ejus obligatio ad alia vicina, & distantia loca extenditur, ut notat Suarez mox citandus. Hinc sequitur, quòd lex, quæ est in aliqua legislatoris metropoli, aut curia sufficienter promulgata, atque indefinitè lata, non necessariò, & propterea in omnibus ejus ditionibus statim obliget; ita Suarez de *Leg. l. 3. c. 17.* cui concordat S. Thom. 1. 2. q. 90. a. 4. ad 2. *Lex obligat, in quantum ejus promulgatio in omnium notitiam, per se, vel per alios potest pervenire.* Hanc doctrinam omnibus legibus communem esse (nisi legislatores, peculiaribus statutis, eam particularibus casibus applicent, docuit P. Henricus Herdinck, vir æquè timoratus, ac sapiens, valdeque cautus, cum anno 1665. materiam de legib. in tertia Theologiae lectione traderet d. 1. §. 4. in *M. S. Vienna Austrie.*

Not. 3. quòd, sicut lex non obligat membra communitatis, ad quam dirigitur, nisi ei à legislatore per se, vel alios intimetur; sic nec obliget illos, nisi communitas morali saltem certitudine sciat, illam saltem in Residentia Principis, vel aliquo loco esse publicatam. Nam lex

D 2

ignora-

104

105

106

ignorata non obligat; ergo cum membra communitatis non ligentur lege nisi in quantum illa ligatur communitas ex n. 103. nec ligabuntur, nisi in quantum communitas obligatur; hæc autem non ligatur, nisi saltem morali certitudine noverit promulgationem à legislatore factam per se, vel alios; ut *manifestius* præscripta intelligat juxta numerum 103. ergo

107. Not. 4. à pluribus doceri, quoties dubium est, an impositum sit præceptum naturale, divinum, vel humanum de aliqua re, eo non obligari dubitantem; quia, donec constet de præcepto, possidetur voluntatis libertas contra legem; sic P. Matthæus de Moya in *qq. select. theolog. moral. tr. 1. q. 5. n. 16.* & D. Th. apud P. Suarez *tom. 5. in 3. parte d. 40. f. 5. n. 15.* Sanch. *l. 2. de matrim. d. 41. n. 36.* Sà V. *dubium, n. 2.* aliique complures; nam *obligare* supponit *legem existere*, & eam existere, à subditis *cognosci*: dicunt autem rem dubiam secundum jus Canonicum, quando utrinque sunt opiniones probabiles; ita Fagnanus in *c. Ne innitaris à n. 148.* & Aristoteles *Topic. c. 9.* ibi: *dubitationem habent, quando utrinque sunt rationes suasibiles*, quod complures constituunt in suspensione intellectus, & per rationabilem assensum in unam partem ex oppositis rite deponitur. dicunt autem in tali casu esse dubium juris, quod contingit, quoties dubia est res, in qua lex nascitur; sic de Moya *cit. tract. 3. d. 1. q. 5. n. 18.* hinc, cum reservatio peccati nascatur *ex suppositione peccati*, eo ipso, quod dubium est peccatum, est dubium juris de reservatione contracta; quod etiam procedit de obligatione confitendi peccatum dubium.

108. Hanc porrò regulam (*in dubio melior est conditio possidentis*) non tantum in foro fori, & justitiæ; sed etiam in foro poli, & conscientiæ valere docet P. Joseph. Gibalinus *tom. 1. de scientia Canon. l. 3. c. 7. q. 6. q. 3. n. 7.* & apud eum Henriquez, Suarez, Filliucius, Arriaga; & P. Matthæus de Moya *cit. n. 18.* cum M. Joanne Martinez de Prado Thomista *tom. 1. qq. moral. c. 1. q. 9. n. 3.* ibi: dico tamen *1. etiam in foro conscientiæ, in dubijs, melior est conditio possidentis*, & alij; quia quamdiu quis est in possessione im-

nitatis ab aliquo debito, cujuscunq; virtutis fit, non peccat non solvendo; nec per dubium superveniens à possessione deijcitur; cum ergo humana voluntas naturam suam libera sit respectu hominum; ut à libertate sua deijciatur, pro hoc, vel illo actu, tanquam debito ex hac, vel illa virtute, convinci eam necesse est, de subjectione huic, vel illi debita in tali casu, quod non fit dubia duntaxat voluntate legitimi superioris; ita illi, sed de his dicemus infra.

109. Not. 5. juxta quosdam dupliciter posse *legem solemniter constitui*, 1. Si solemniter *edatur*, vel *publicè promulgetur*, ut videtur colligi ex *c. 1. de Postulat. Prælat.* ubi dicitur *legem obligare, si solemniter editur, vel publicè promulgetur*. Solenniter *editur*, cum in consistorio Papæ, vel consilio Principis aliquid agendum, vel omittendum à subditis, directè propter bonum commune, concluditur; *solenniter* autem, seu juridicè *promulgatur*, vel voce Præconis, vel affixâ in loco publico scripturam, factam legitimam autoritate.

110. Not. 6. quamdiu illa *solennis editio* legis non sufficit, ut tale conclusum in notitiam communitatis, pro qua constituitur, devenire possit, legem nullo modo esse *constitutam*, hoc est, eam Principis voluntatem vim proximè subditos obligandi non habere, etiam respectu illorum, ad quorum notitiam devenit; quia usque tunc *non est regula communis*, seu communitati patefacta; ex *n. 103.* ita Suarez *l. 3. de lege humana c. 16. n. 2.* Salas *de legib. d. 12. f. 1. n. 6.* & alij, *cujus ratio est ex n. cit. & seqq.*

111. Nec obstat id, quod n. 109. retulimus *ex c. 1. de postulat. Prælat.* ubi legi tribuitur *vis obligandi* etiam tunc, cum *solenniter editur*, atque adeò, sine publica promulgatione, ubi contendunt Abbas *in dict. c. 1.* & Reginald. *l. 13. n. 155.* Nam ibi *solennis editio* non accipitur tantum *formaliter*, ut ait Suarez *cit.* quatenus præcisè respicit legislatorem, sed *realiter*, quatenus etiam dicit ordinem ad subditos, quibus intimatur; unde ibi particula *vel* non tam disjunctivum, quam copulativum sensum habet, nimirum: *legem obligare, cum solemniter editur, & publicè intimatur*, cujus ratio est ex dictis *n. 86.* Accedit, quod ad summum sequatur, solenni eâ editione legem *constitui*,

stitui, quantum explicat vim obligandi *planè remotam*, & nondum passò, in quo proximè potens sit causare obligationem, applicatam: non autem *vim proximam*; hoc enim habere non potest, nisi quantum sic vulgata est, ut in communitate causare possit saltem moraliter certam notitiam de sui constitutione, ut dicemus infra; denique dici potest, *solenni editi- one* legem obligare, non absolutè, sed *sub conditione*, si solenni, seu publica promulgatione subditis innotescat; non autem *secus*, cujus ratio est ex dictis, à n. 86. & 103.

112. Ex dictis deducitur, nullam Superioris dispositionem vim legis propriè dictæ, seu proximè obligantis, aut obligare potentis, obtinere, quamdiu caret soleenni, hoc est, publica promulgatione, seu intimatione, relatè ad communitatem, voluntate Legislatoris ea lege obligandam. Nam hæc promulgatio est de substantia, vel saltem conditio sine qua non, voluntatis legislativæ, in quantum proximè potentis obligare communitatem, ex illa obligandam, ut ex dictis constar, à n. 103.

113. Et hoc procedit non tantum de constitutione Principis, *novi juris inductiva*, seu prohibentis, seu præcipientis; sed etiam *merè declarativa legis à se conditæ*, ut secundum illum sensum obligationem accipiat, quem esse ex intentione Legislatoris Princeps declarat. Prima pars deducitur ex dictis; quia saltem aliqua promulgatio publica est de substantia legis tam præcipientis, quam prohibentis, per n. 86. & 103. & ita tenet communis. Unde Cardenas in Crisi Theol. Tract. 1. d. 9. c. 11. n. 422. (licet alioquin valde strictus in hac materia) expressè docet: *legem Pontificiam non obligare in Provinciis, donec in his certitudine morali sciatur promulgatio Romæ facta*, & disert. 1. ad propositiones ab Innocentio XI. damnatas c. 18. n. 198. *legem Pontificiam, in quantum præceptiva, vel prohibitoria est, non obligare communitatem, ad quam fertur, ante certam notitiam, de ipsius publicatione Romæ facta*.

114. Secunda pars de legis propriæ declaratione, colligitur ex ipsdem principijs; quia in quantum tali declaratione Princeps vult omnes teneri ad legem suam, *in sensu à se declarato* observandam, innovat legem

ante datam *sub tali sensu*; ergo ut velit communitatem per eam *sub eo sensu* obligari, substantialiter necessaria est promulgatio, quæ sufficiat causare notitiam, vel culpabilem ignorantiam ejus, ut dictum est n. 103. & seq. aliàs vellet subditos suos obligatos constitutione, carente vi obligandi; ita Suarez l. 8. de leg. c. 15. n. 17. & l. 4. c. 14. Bonacin. de legib. d. 1. q. 1. p. 4. n. 12. & alij. Idem etiam procedit de rescriptis, seu epistolis, & responsis Principum, in quantum constituunt legem propriè dictam; ita Castropal. cit. tr. 3. d. 1. p. 10. n. 4. cum Suarez Bonacin. & alijs, sive sint constitutiva novi, sive declarativa juris, jam antè à se, vel prædecessoribus conditi. Ratio est eadem, quæ prioris.

Et quamvis *condere leges declarantes*, 115. quid sit justum (intellige declaratione authenticâ) pertineat ad potestatem collatam Petro, & successoribus ejus, ut docet Matthæus de Moya in qq. select. theol. moral. tr. 1. q. 4. §. 1. n. 4. ex c. In novo, dist. 21. c. Ita Dominus, dist. 19. c. Omnes, dist. 22. Extravag. Unam sanctam, de majorit. & obed. c. Solita, eod. c. Cum adveniant, c. Quodcunque 14. q. 1. c. Ad Apostolica, de re judicat. in 6. c. Novit, de Judic. c. Venabilem, qui filij sint legitimi; ea nihilominus declaratio, ut *in sensu declarato* ad legis observantiam stringat, indiget aliquâ solenni, seu publicâ promulgatione, ex eo, quia aliàs vellet obtemperari constitutæ legi *in sensu legis*, à subditis ignoratò; & ideo etiam *legem prioris revocatoriam*, eodem modo, ac aliàs substantialiter constare debere promulgatione solenni, seu publicâ tenet Azor tom. 1. Instit. moral. l. 5. c. 3. q. 7. Bonacin. cit. d. 1. p. 4. n. 13. & alij; cum enim hoc sit de substantia omnis legis, ex dictis; & hæc etiam sit lex, tollatque possessionem alterius; idem erit de substantia ejus, ac aliarum. Hinc

Valde probabiliter deducunt aliqui, 116. quòd non sit mens Pontificis, irritantis contractus, ex natura rei validos, & licitos, eos prius irritare comparatione eos ignoranter celebrantium, quam in unaquaque diocesi sit sufficienter promulgata, aut aliâ viâ ad omnium cognitionem poterit pervenire. Sic Molina de just. tr. 2. d. 395. Ratio est, quia nullus legis condi-

Conditor intendit legem condere, sine eo, quod est de substantia omnis legis, seu juris, in quantum obligantis; at de substantia omnis legis, seu juris positivi, est ejus notitia, quæ non habetur, nisi aliquâ saltem publicatione talis juris; ergo. his generatim præmissis:

§. I.

Quæ promulgatio sit de substantia legis civilis?

117. Ante resolutionem supponendum 1. Varias esse leges civiles. Nam aliquæ dantur solum pro una Provincia, seu parvo regno; aliæ pro pluribus. 2. Quasdam procedere à legislatore nemini subiecto, ut ab Imperatore, Rege, Republica libera; alias à subiecto. 3. Inter leges alias esse suspensivas, quæ scilicet feruntur voluntate Principis restrictâ ad certum tempus, v. g. *ad bimestre*, nolentis, ut ante illud, à die promulgationis computati lapsus, subditi eâ lege teneantur, seu ligentur; alias autem, secus, & sine tali restrictione, his positis:

118. Quæstio est 1. an leges civiles, quæ à Legislatore nulli subiecto conduntur pro una tantum Provincia sibi subdita, substantialiter indigeant promulgatione publica, seu solemniter, & juridice (de qua n. 109) in qualibet ejus civitate? vel sufficiat, eam publicatam esse in Metropoli illius Provinciæ, Ducatus, vel parvi Regni, aut Principis Residentia? notandum autem, quæstionem posse procedere, an hoc lex civilis habeat ex natura rei? an solum ex Legislatoris ordinatione? quo posito: Resp. spectatâ naturâ legis propriè dictæ, probabilius esse, quod sufficiat, eam legē esse publicè, ac juridicè, seu solemniter intimatam in præcipua talis Provinciæ civitate, cum requisita temporis latitudine, de qua *in seqq.* Ita Sylvester *v. lex q. 3. & 6.* Azor *tom. 1. Instit. mor. l. 5. c. 3. q. 2.* Suarez *l. 3. de legib. c. 16. n. 7. & c. 18. n. 6.* Salas *eod. D. 12. sect. 2. n. 11.* Bonacin. *D. 1. q. 1. p. 16.* quos refert, & sequitur Castropalaus *cit. p. 11. n. 2.* Probatur, quia (si non sufficeret ad obligandam talem provinciam solennis promulgatio legis ab eo conditæ, in præcipua illius civitate, & consequenter necessaria foret amplior ejus intimatio) id vel esset ex natu-

ra rei, seu jure naturali, vel positivo? non ex natura rei; nam jure naturæ sufficit legis intimatio in eo loco facta, unde ad omnes de illa communitate, quos ligare debet ejus notitia, saltem moraliter certa, diffundi possit, ex n. 103. & *seqq.* sed notitia legis moraliter certa, ex Principe aliqujus provinciæ civitate, in qua promulgata est, ad omnes de illa provincia, quam ligare debet, diffundi potest, saltem successivè, præsertim, cum ejus obligatio suspenditur, ut non incipiat ante lapsum certi temporis, quod judicio prudentum sufficiens est, ut morali certitudine innotescat tali provinciæ, vel ejus parti potiori: ergo. Non etiam ex jure positivo. Nam nullo jure positivo assignatur amplior promulgatio, quando lex unam tantum provinciam ligare debet, quod intellige, quando Legislator non exprimit, quod nolit subditos prius obligatos, quam in singulis ejus Provinciæ civitatibus, vel oppidis, dicecibus, aut Parochiis publicetur solenniter, prout factum est in decreto Tridentini, quo irritantur matrimonia simpliciter clandestina, nimirum sine præsentia Parochi, & testium, quin tale decretum vim suam obtineat ante lapsum certi temporis, computandi à die publicationis factæ in singulis Parochiis; ergo.

119. Quæstio est 2. an leges civiles, quæ à Legislatore, nulli subiecto, conduntur pro diversis provinciis sibi subditis, substantialiter indigeant publica, seu solenni promulgatione in qualibet provincia? ante responsum not. hanc quæstionem posse dupliciter intelligi. 1. an hoc sit ex jure naturali, ut lex vim obligandi plures provincias non habeat prius, quam in singulis solenniter publicata sit? 2. an solum ex voluntate Legislatoris, atque adeo ex jure positivo?

120. Ad 1. Resp. probabilius esse, jure naturæ ad substantiam legis sufficere, quod solenniter publicata sit in loco debito, nimirum tali, unde illius notitia moraliter certa, aut culpabilis ignorantia, in alias terras eadem ligandas, moraliter diffundi possit; ita docet Salas *D. 12. de legib. f. 9. n. 34.* Bonacin. *tom. 2. D. 1. q. 1. p. 4. n. 18.* Cardenas *in Crisi Theol. tr. 1. de opinion. probabil. D. 9. c. 20. à n. 420.* cum communi; quia jure naturali non requiritur amplior promulgatio ad substantiam

tiam, seu essentiam legis, quam sufficit, ut voluntas legislatoris integræ alicui communitati per eam ligandæ innotescere possit certitudine saltem morali: nam hoc posito cessant omnia incommoda, ex ignorantia legis nascentia, propter quæ doctores contrarij, ad essentiam legis, quæ potentis obligare plures provincias, volunt requiri promulgationem in qualibet, ut constabit ex dicendis.

121. Ad 2. Resp. ad hoc, ut leges civiles, latæ pro pluribus provinciis, singulas obligent, jure civili, seu voluntate conditoris requiri promulgationem in qualibet; Constat ex Authent. *Ut factæ novæ consti-* tum ex ejus Rubrica, quæ indefinite loquitur; tum ex ipso textu, ibi *Sancimus, ex illo nostras constitutiones valere, ex quo in commune factæ sunt manifesta; in provinciis autem, ex quo directè per Metropolitanas palàm factæ sunt, vel postea factæ fuerint, & paulò post: Sancimus in provinciis, post insinuationem, valere: & aperte in ead. authent. c. i. §. i. ibi: Ne igitur importunitatem patiamur de his per singulos dies & formas scribere cogamur, propterea sancimus seniores in Justinianæo Codice legem valere, hic quidem, ex quo insinuata est in provinciis autem, ex quo directè, & palàm facta, in unaquaque metropoli, aut alia civitate.*

122. Dices: Imperatorem non loqui citatò locò indefinite, ac universaliter, de omni lege, sed expressè solùm de legibus suis, quæ pro testamento sunt; ergo non rectè dicitur universaliter, leges civiles, in quantum subsunt voluntati suorum legislatorum, non habere vim obligandi, etiam in actu primo singulas provincias ei subiectas, nisi priùs in qualibet promulgentur. Et quamvis verba *Rubricæ* generalia sint; non tamen sunt verba *legis*: ergo illa Justiniani constitutio procedit solùm de legibus testamentarijs, quas imperator speciali favore ultimarum voluntatum, ne legum ignorantia cassari debeant, suspensas, quoad vim obligandi voluit, dum dicto modo promulgarentur; ita Vasq. r. 2. d. 156. c. 3.

123. Ante respons. not. quòd Justinianus Imperator statim ad initium illius authenticæ, in præfatione reddat causam suæ novæ sanctionis, seu constitutionis nimirum, quòd causæ legum prius conditarum, sem-

per multorum negotiorum, additionum, responsum, & similibus occasiones præbuerint; & quia id maxime fiebat occasione constitutionum, quas super successione scripserat, necessarium sibi visum, ea brevi lege corrigere; quo posito constitutionem suam, à nobis n. 121, allatam subjecit. Ex hoc autem satis clarè colligitur, *Rubricam tituli*, loquentem universaliter de quavis ejus lege, conformem esse menti Justiniani, volentis ea lege declarare in universum, quando velit leges à se conditas in provincijs vim obligandi obtinere, cum non tantum leges de successione, sed super alijs quoque materijs occasiones ei plurium negotiorum fuerint; quibus cavendis universaliter, potissimam negotiorum occasionem (in ignoratione legum exinde natam, quòd in provincijs publicatæ non fuerint) dicta constitutione suâ *Sancimus*, corrigere voluit. Et quia tunc potissima negotia causabant ignorantia in provincijs leges de Successionibus; id, quod in his, quoad earum obligationem correctum voluit, in alijs quoque ex intentione sua in præfatione præmissa declaratum voluit, quibus positus:

Ad object. in n. 122. Resp. verum 123. esse, quòd Imperator citato loco non loquatur indefinite de omnibus legibus suis, si spectentur præcisè verba; secus si intentio. Nam ubi constat de intentione legis, & sermonis, non attenduntur verba; intentio autem imperatoris erat, occasiones tot molestorum negotiorum, sibi factorum ex ignorantia legum in provincijs, & recursum ad legislatorem, tollere; quod ut fieret, cum maxime illa negotia propter ignorantiam legum de successione nascerentur, correctione harum, & alias correctas voluit, ut præmissum est.

124. Responderi potest 2. cum dist. Imperator cit. loco non loquitur indefinite *spectato solo textu*, trans. *spectato textu iuncto Rubricæ*, nego. Nam textus infra *Rubricam* scriptus, specificè loquens, non limitat *Rubricam loquentem generaliter*, quando ille solùm id, quòd specificè exprimit, facit *exempli causam*, vel tanquam regulam reliquorum; præsertim, quando *Rubrica* habet sensum perfectum; ac intentionem legislatoris plenè explicat, prout est in præfatione. Unde, quando Menochius l. 6. de præsumpt. tota præsumptione 1. dicit;

Rubricam per subscriptas leges, quæ claræ sunt, & distinctæ, explicandam esse, & limitandam; accipiendum est, quando textus appositus est ad limitandam Rubricam; non autem, quando solum apponitur exempli gratiâ.

126. Et quamvis ex Decio & Alciato, Menochius velit, Rubricam non disponere tanquam legem, nec posse pro textu allegari; sed esse tantum indicem legis, & demonstrationem, quæ in textu habentur; contrarium tamen affirmant plures, prout constabit ex dicendis à n. 1317. Et ratio est ex Rodriquez, Fermosino, de Legib. Eccles. ad c. Cum omnes, de Constit. n. 26. quia, quando Rubrica decidit plures casus, nigrum autem (nimirum textus illi subscriptus) unum, hoc videtur facere solum exempli gratiâ; vel ponere duntaxat illum casum, tanquam magis dubitabilem (aut frequentiore, vel etiam declarationis, aut correctionis indigum) quo casu, cum exempla non restringant regulam §. hætenus, Instit. de gradibus; non excluduntur alij casus expressi in Rubrica. sic Gloss. in L. Emptor. ff. de rei vindicat. V. Superfluum.

127. Ex dictis coll. legem civilem, quæ non suspenditur ad certum tempus, ut primùm lata est in præcipua Provinciæ civitate, statim obligare omnes in ea civitate, qui ejus habent notitiam, vel habere potuerunt; ita Suarez l. 3. de Legib. c. 17. à n. 5. quod intellige spectatò forò externò; juxta dicta in præmissis. Nam tali casu sufficienter promulgata est in tali loco; in foro tamen conscientie transgressionem ei non imputandam ad culpam, qui reverà tunc ignoravit. Nam eo casu quoad Deum, erit transgressio solum materialis, nimirum legis verè ignoratæ; in foro tamen fori, scientia præsumeretur, & ignorantia probanda foret ab eam ignorante, ut dicemus infra. V. n. 129.

128. Dixi: omnes in ea civitate; nam reliquos non obligaret, usque dum sufficiens notitia ad ipsos perveniret, de tali lege in ejus provinciæ metropoli, vel alia civitate, ad hoc à legislatore electa, solenniter publicata; ita Suarez loco cit. Castropal. p. 1. tr. 3. d. 1. p. 11. n. 7. & alij. Nam ut dicitur c. 1. de Concess. præbend. in 6. §. Neque oïstat: lex, seu constitutio, & mandatum, nullos adstringunt, nisi postquam ad notitiam pervenerint eorundem,

aut ipsi post tempus, intra quod ignorare minimè debuissent. Unde, quando dicimus, ut lex obliget totam provinciam, quam ligare debet, sufficere; quòd solenniter publicata sit in ejus metropoli v. g. debere intelligi de publicatione, in quantum sufficiens est causare legis notitiam, vel culpabilem ejus ignorantiam in tota communitate, vel majori ejus parte; nam sine hoc, quod innotescat sufficienter toti communitati, nullum etiam particularem obligat, esto is legis publicationem audisset. Nam lex non ligat prius singulos, quam arctet totam communitatem; ergo non prius, quàm huic sufficienter innotescat ex n. 103. anteced. patet quia singuli de communitate in tantum ligantur lege, in quantum sunt partes communitatis lege obligatae. Nam ex hoc lex differt à præcepto, quòd hoc respiciat singulos, quia in ipsorum bonum ordinatum est; lex verò communitatem, cujus bonum directè respicit.

129. Hinc pro majori dictorum explicatione notandum, promulgationem legis in aliqua metropoli factam, non eo ipso, quòd voce præconis, vel scripto affixa proftet, censeri sufficientem, quòd sic proclamata, vel affixa sit; sed necessariò debere intelligi, cum latitudine temporis sufficientis ut ad notitiam totius communitatis moraliter devenire possit, nimirum attenta vastitate loci, & hominum, per quos diffundi debet; citius enim vulgatur aliquid in oppidulo & inter paucos; quàm in communitate admodum frequenti, & vasta, ut per se notum est. Unde ly statim in n. 127. non debet intelligi, quasi immediatè, & seclusà omni morà post affixionem, vel evulgationem decreti; sed cum temporis latitudine, moraliter, seu prudentum judicio, requisitâ, ut in tali loco majori saltem parti innotescere possit.

130. Deinde observandum per legis publicationem non intelligi quamlibet publicationem, per quam legis notitia possit acquiri: certum enim est, ignorantem legem eà non obstringi, sed promulgationem solemnem, quæ, ut ait Vasq. 1. 2. disp. 155. cap. 2. ostendat principem, ut principem loqui, & imperare publicâ auctoritate, qua pollet, & cui omnes pariter obedire tenentur. Quare si cui innotesceret

ret lex nondum eâ solemnitate promulgata, nondum eâ teneretur: ideo Vasq. *ibid.* promulgationem ad legis essentiam pertinere dicit. Est siquidem lex imperium per se aptum, ut ad operandum obliget, cujusmodi non est Superioris imperium, mente retentum; neque enim quacunque ratione explicatum, sed propositum eâ solemnitate, & modo, quo sufficienter omnes intelligant esse præceptum Principis, & non prius. Nam aliàs legislator vellet lege sua formaliter obligatos, qui debitam legis notitiam non habent, quod est impossibile. Et ideo lex in metropoli alicujus provinciæ solemniter promulgata, qua debet ligari tota Provincia, non obligabit prius incolas dictæ metropolis, quàm etiam ad reliquas ejus provinciæ civitates debita notitia de solenni ejus promulgatione in metropoli diffusa sit (saltem nisi aliud legislator declaret; quia sic civitates illius Provinciæ comparantur ad totam provinciam, ut ejus partes; hæ autem non ligantur, nisi ligetur tota provincia, ut constat ex n. 103.

131. Not. 2. ad hoc, ut lex vim suam exerat, seu effectum obligationis in subdito pariat, cui licitè pro sensu composito talis legis, contravenire non possit, & necessariam in quavis lege, ex natura legis præcipientis, vel prohibentis, à nobis intelligi publicationem, seu intimationem ejus solennem (de qua n. 109.) non secundum se, sed cum latitudine temporis, etiam, postquam facta est in civitate, vel Residentia Principis, quod requiritur consideratis circumstantijs, ut in tali communitate innotescere possit mens, & intentio legis. Secus enim observantiam legislator imprudenter exigeret (si, quid subditus, vi talis legis teneatur, scire non posset) ac ejus transgressorem injustè puniret; cum, non servare legem, quæ sciri non potuit, careat omni culpâ. Ex quo tandem sequitur, ex hoc præcisè, quod voluntas Principis in uno loco publico talis civitatis, vel provinciæ, aut Regni, vel per solennem scripturam, vel voce præconis vulgata sit, nondum censeri eam sufficienter promulgatam promulgatione requisita, ut lex sit substantialiter constituta in esse potentis obligare, nisi prout conjuncta cum ea latitudine temporis, quæ moraliter, seu prudenti hominum judicio ne-

Tom. I.

cessaria est, ut innotescat Communitati per eam ligandæ.

§. II.

Quid dicendum de legibus in aliis Regnis, & Provinciis, Romano Imperio non subjectis?

Resp. quoties in illis Regnis, & Provinciis, neque consuetudo, neque particulare statutum vim legis sufficienter promulgatæ suspendens extat, toties in, & de ipsdem, juxta legis naturam num. præced. positam, judicandum esse, nimirum statim obligare modò jam explicatò. Hinc licet valde probabile sit, quòd, quando ditiones illæ magnam habent vastitatem, etiam in illis sufficiat unica promulgatio explicata, (si spectemus præcisè naturam legis, secundum jus naturale) id tamen debere intelligi de promulgatione legis cum latitudine temporis, ad eum finem moraliter, seu prudenti hominum judicio, necessariâ.

132.

Si quæras, an lege teneatur, sciens ejus promulgationem in uno loco, si nondum est promulgata in sua provincia, & habet vim obligandi suspensam ad certum tempus; affirmat Sylvester V. *Lex n. 6. dicto 3.* quia frustra expectatur eventus, cuius nullus est effectus, c. cum contingat, de offic. delegat. ergo qui est certus de constitutione, frustra expectat promulgationem in sua provincia, vel lapsum certi temporis: sed verius esse contrarium, sentit Navarrus l. 1. consiliorum. 1. n. 17. & Suarez l. 3. t. 18. tum quia sic mens legislatoris est, non obligare prius; tum quia lapsus tanti temporis obligationi legis appositæ, est speciale juris beneficium; nemini autem juris beneficium auferendum est. arg. l. 4. §. si quis condemnatus, ff. de re judicata; quod tamen postremum intellige. 1. In casu, quando vis obligativa legis, ex voluntate legislatoris est suspensa ad certum tempus. 2. De lege etiam non suspensa; quando nondum est promulgata in sua provincia, ubi id, vi juris positivi communis, vel municipalis, requiritur ex n. 121. denique etiam in casu, quo sufficit promulgatio legis in Principe loco talis Regni, si non effluxit latitudo temporis, ex natura rei necessarij, ut ad communitates aliarum provincialiarum moraliter diffundi possit.

133.

E

§. III.

§. III.

An ad legem canonicam sufficiat unica
Romæ solennis promulgatio?

134. **A**ffirmativam, quod sufficiat unica Romæ solenniter facta promulgatio, tenet Suarez l. 4. de legib. c. 1. n. 3. Vasquez in 1. 2. d. 156. c. 2. Reginaldus, Escobar, & ferme omnes moderni Canonistæ, cum Pirhing, de Constitutionibus n. 32. qui tamen n. 31. contrarium vocat non improbable; hanc opinionem affirmantium, sufficere unicam Romæ promulgationem solemnem, esse certam, apertè docet Castropal. cit. p. 12. n. 2. imò Cardenas in Crisi Theol. tr. 1. d. 9. c. 2. a. 11. n. 416. expressè asserit, negantem, esse antiquatam, nec amplius manere probabilem post decretum Alexandri VII. quo damnavit tanquam scandalosas (consequenter certò falsas) has tres propositiones, quarum 1. est in numero octava: & sic sonat: *duplicatum stipendium potest sacerdos pro eadem missa licitè accipere, applicando penitenti partem specialissimam fructus, ipsimet celebranti correspondentem; & hoc post decretum Urbani VIII.* 2. Illa, quæ in numero est nona: *post decretum Urbani VIII. potest sacerdos, cui missa celebranda traduntur, per alium satisfacere, collato illi minori stipendio, aliâ stipendij parte sibi reservatâ.* 3. Quæ in eodem catalogo est duodecima: *Mendicantes possunt absolvere à casibus Episcopis reservatis, non obtentâ ad id Episcoporum facultate,* quæ propositio, ut notat Cardenas n. 417. ideo damnatur, quia opposita pars præcepta est à Paulo V. & Urbano VIII. in decretis Romæ more solito publicatis, non autem in singulis provincijs, & dioccesibus.

135. Opinionem suam sic probat Cardenas: opinio, licet antè probabilis, postquam sit incompatibilis cum principio certo, non manet amplius probabilis; sed opinio docens, quod *lex Pontificia non obliget in Provinciis, donec in illis promulgetur,* post hoc decretum Alexandri VII. est incompatibilis cum principio certo; probat, nam in eo decreto Alexandri VII. quo damnantur dictæ tres propositiones, continetur hoc principium certum: *quod leges Pontificia, Romæ more solito promulgata, obli-*

gent in Provinciis, licet in illis non sint promulgatae; propositio enim contradictoria, quod *non obliget in provinciis, si in illis promulgata non sint,* ibi damnatur ut scandalosa, consequenter ut certò falsa; sed cum illo principio certo incompatibilis est propositio docens, quod *lex Pontificia non obliget in Provinciis, donec in illis promulgetur;* ergo.

Negativam docet Sotus l. 1. de Just. q. 136. 1. n. 4. Angelus V. Lex q. 12. Medina in 1. 2. q. 1. a. 4. Molina tom. 2. d. 995. n. 4. Emmanuel Sà V. Lex n. 9. & complures alij apud Joannem de Cardenas mox citandum n. 413. loquentes de legibus Pontificijs corpori juris non insertis. Eandem negativam tenet Gibalinus tom. 2. de scientia Canon. l. 7. c. 2. q. 1. n. 7. dicens, esse gravium, & plurimorum Doctorum, juri etiam, & rationi conformiorem, & oppositâ multò probabiliorem, & praxi veteris Ecclesiæ maximè consentaneam; ac pro eadem citat Sotum, Becanum, & plures alios.

137. Unde opinio istorum, qui negant sufficere unicam solùm Romæ factam, solennem promulgationem, vult, ac requirit, ut in singulis provincijs promulgentur. 1. quia jus civile, ubi canonico non adversatur, solet ab Ecclesia usurpari, argumento desumpto ex c. 1. de novi operis nuntiatione. Accedit nimia vastitas Ecclesiæ, ubi non videtur una Romæ facta promulgatio sufficere ad scientiam, vel ad minus vincibilem ignorantiam inducendam per totam Ecclesiam. 2. quia secus ex ignorantia talium legum gravissima mala in rempubl. Christianam inducerentur; si enim universaliter procederet etiam in legibus irritantibus contractus naturaliter subsistentes, inhabilitantibus habiles, suspendentibus, vel annullantibus jurisdictionem tam Ecclesiasticam, quàm civilem, quod per unam Romæ factam publicationem vim suam in actu secundo exerceret, non tam essent leges, nimirum ordinationes justæ, & directè bonum comune spectantes, quàm occasio ruinæ, quæ à gravissimis Reipubl. inde necessariò emergentibus damnis desumitur. Vel enim illæ nescientes obligant, vel non: si secundum; ergo per illam unicam promulgationem vim obligativam non acquisiverunt: si verò ac-

quisive-

quisiverunt? multa matrimonia erunt putatitia, multa Sacramentorum administrationes invalidæ, contractus quoque naturaliter obligantes adveniente legis notitiâ declarabuntur nulli; quæ omnia manifestam nata sunt in rempublicam inducere confusionem; ita Suarez *l. 5. de legib. c. 33. n. 8.* Laym. *l. 1. tr. 2. c. 1. & 2.* Sotus *l. 1. de just. q. 1. a. 4.* Et ideo P. Henricus Herdinck. *in M. S. d. 1. de leg. q. 7.* hanc negativam publicè Viennæ Austriæ docuit, esse *probabilem*, affirmativam verò *probabilior* ex auctoritate, & gravitate Doctorum eam tenentium.

138. Becanus *in 2. 2. tr. 3. c. 6. q. 6. n. 6.* fecutus præcitaram opinionem negantium, infert eum, qui habitat in aliqua Provincia, ubi ejusmodi leges Pontificiæ non sunt promulgatæ, liberum esse in conscientia, licet eas non servet. Azor *l. 5. instit. moral. c. 3. q. 3.* docet, opinionem negantium esse magis consentaneam juri scripto, affirmantium, consuetudini, & mori jam recepto. sed hic mos est tantum pro foro externo; imò, ut notat Reginaldus *l. 13. n. 156.* non satis constat juri scripto, cui conformis est sententia negantium, derogatum esse universaliter contrariâ consuetudine; hinc eam etiam ipse *probabilem* censet.

139. Ex his opinionibus oppositis *probabilior* videtur, quæ affirmat sufficere unam promulgationem solennem Romæ consueto more factam, non utcumque, sed completam, seu sumptam cum latitudine temporis requisita, ut moraliter diffundi possit, hoc est in notitiam deduci comunitatum, quæ per ejusmodi legem, vel constitutionem Ecclesiasticam ligandæ sunt; non autem aliter; quod intellige saltem de promulgatione illarum legum, in quantum præcipiunt, vel prohibent sub culpa, in libera earum transgressione. Nam de legibus irritantibus, & similibus dicemus infra à n. 152. Inter has etiam & leges præcisè præcipientes, vel prohibentes discrimen est; illæ enim etiam obligant ignorantes, ut dicitur communiter, quia non attendunt præcisè, & per se obligationem ad culpam in transgredientibus, sed solum actûs nullitatem, quam, ubi deinde cognoscunt, tenentur in conscientia eo actu non uti, aut quæ per illum acquisiverunt, non retinere: lex ve-

Tom. I.

rò prohibens, aut imperans ligat subditum, ut non possit sine culpa facere, aut omittere talem actum, & quamdiu ignorat invincibiliter, neque peccat, neque obligatur. Quare Suarez ait *lib. 3. de legib. c. 18. n. 11.* obligare quidem tunc legem in actu primo, nondum tamen in actu secundo.

Ratio autem nostræ responsionis est; quia nec ex natura rei, nec jure positivo major publicatio legis requiritur, ut lex, in quantum obligat ad culpam, vim istam obligandi exerere possit in subditos, ut constat à n. 119. ac dicemus in resolutione contrariorum. Et ratio ulterior est; quia tota vis, & quasi causa formalis in hac re morali, quæ contrahitur obligatio, relatè ad superiorem, habetur ab actu imperij ita subditis solenniter intimati, ut hac intimatione solenniter factâ, in eorum notitiam devenire possit, seclusâ culpabili negligentia ad sciendum, quid superior ab illis exigit; sed hoc habetur, licet ea solennis publicatio Romæ, vel in alio loco facta sit, modò sumatur in illa temporis latitudine, de qua supra n. 129. his enim positis cavetur malis omnibus, quæ auctores contrarij prudenter metuunt, si publicatio solennis non fieret in singulis provincijs, vel diocesisibus; ergo. Et pro hoc plurimum facit frequentissima jam praxis Ecclesiæ, obligantis omnes Christi fideles ad observantiam novarum constitutionum, licet extra Romam solenniter non publicentur, quod certè Summi Pontifices, qui efficaciter obligare volunt, nullo modo facerent, si vel ex natura rei, vel jure canonico alia solennis publicatio necessaria foret, id, quod mihi magno est argumento pro hac sententia; esto oppositam omnino judicem valde *probabilem*, præsertim quoad leges irritantes, inhabilitantes, & similes, quæ propter obligationem ad culpam inducunt alios etiam effectus, ut aliquid annotavimus n. 139.

§. IV.

Resolvuntur argumenta contraria.

141. **I**nduplici classe sunt rationes in contrarium; aliquæ enim militant contra sententiam, quæ tanquam *probabilior* affirmat, sufficere unicam promulgationem solenniter factam in aliquo loco, Romæ v. g. cum illa temporis latitudine, quam ex-

E 2

posui-

posuimus; aliæ, quæ negant probabilitatem opinioni contrariæ, ut insinuavimus n. 134. Ad primam ergo rationem pro prima classe, relatam n. 137. Resp. concedi, quod facti canones, & Summi etiam Pontifices, *in causis Ecclesiasticis decidendis* omnino acceptent leges civiles Principum, rationabiles, & justas; quando jure canonico nihil constitutum est, quo tales causæ decidi possent; cum, ubi lex canonica deficit, nulla videatur magis idonea, quàm civilis, & causa controversa decidi debeat secundum aliquam regulam æquitati, quam maximè attendit jus Ecclesiasticum, præ cæteris opportunam. Dico *in causis decidendis*; nam aliud est *in modo condendi, ac ferendi leges*. In hoc enim est longè alia ratio. 1. quia etiam in civilibus & ad obligandas plures etiam provincias, sufficit promulgatio legis, quantum est jure naturali, & spectatâ naturâ legis, solenniter facta in metropoli totius Regni, modò ea talis sit, de qua egimus n. 129.

142. Deinde, licet Ecclesia, etiam in hoc ipso, posset, si vellet, imitari leges Principum, qui volunt eas debere publicari *per singulas provincias*; non tamen tenetur; imò se id non sequi, patet ex pluribus constitutionibus solum Romæ publicatis, quas nihilominus ubivis locorum (postquam ad absentium notitiam pervenerint) perinde obligare, legislator constituit, ac si personaliter omnibus intimatæ forent; necessarium quoque erat, ut non imitaretur eum modum ferendi leges, qui observatur in civilibus; quia si penderet essentialiter à promulgatione in singulis, sæpe vis obligativa sacrorum canonum in provincijs temporaliter subjectis jurisdictioni diversorum Principum, inanis, & omni effectu destituta maneret; cum frequenter contingat à Principibus secularibus in suis Provincijs promulgationem legis Pontificiæ impediri.

143. Ad alteram rationem in n. 137. quòd *gravissima in Rempublicâ Christianam incommoda invehentur, si lex Ecclesiastica non publicaretur Solenniter per singulas diœceses*. Resp. hæc omnia facile caveri, esto loquamur de una promulgatione Romæ solenniter facta, si attendatur, prout hoc à nobis asseritur, nimirum *nò utcumque accipiendò promulgationem Romæ factam,*

quæ fit intra horam voce præconis, vel affixione scripturæ in uno urbis loco celebri, sed sumpta cum latitudine temporis, ut exposuimus n. 105. & 129. Sic enim non obligent, nec vim suam exerant prius, quàm cuilibet communitati, *vel* singillatim promulgentur; *vel* solennis promulgatio in Residentia Papæ facta, morali certitudine innotescat (è quibus alterutrum omnino dicimus necessarium, & quodlibet eorum sufficiens ex n. 140.) cessant omnia incommoda, quæ prudenter timeri possent ex earum legum ignorantia, quam Authores contrarij putant nascituram, si Romæ tantum promulgatæ, etiam in alijs Provincijs obligarent.

144. Ex hoc colliges, nos non utcumque asserere unicam Romæ publicationem solenniter factam sufficere; sic enim præcisè sumpta nondum lex, in vi proximè potentis obligare, vel reliquos effectus suos in actu secundo inducere, est completa, consequenter inepta, ut operetur, nisi compleatur publicatione sumptâ cum latitudine temporis, de qua dictum est, ut in communitatibus, pro quibus lex ejusmodi condita est, causare sui scientiam, vel culpabilem ignorantiam possit; si enim hæc publicatione positâ nihilominus contra legem fiat, non legis culpa est; sed culpabiliter ignorantis. Et istam publicationem jam sæpius expositam, dicimus esse conditionem saltem sine qua non, etiam in dictis legibus irritantibus, inhabilitantibus, suspendentibus &c. omnino necessariam, id quod suadet ratio desumpta ex damnis cæteroquin in Rempublicam redundaturis, contra naturam legis, in n. 137.

145. Et ideo leges revocatoriæ privilegiorum, facultatum &c. non habent vim obligandi, quousque promulgatæ non sunt, non solum in provincia, sed etiam in civitate, ac Parochia secundum Escobar, *theolog. mor. q. 2. l. 5. Becan. in 1. 2. f. 3. c. 6. p. 6. n. 7.* & communis doctrina est, debere intimari illi, cui aufertur privilegium, vel potestas. Hinc addit Azor *instit. mor. l. 5. c. 3. q. 6.* indulgentias non finiri, donec de earum revocatione certiores facti sint, quibus fuerint Pontificum beneficio concessæ: sed his factis cavetur, si publicatio earum facta sit juxta n. 129.

146. Pro solutione aliorum, quæ authores contrariæ opinionis in suum favorem assumunt, not. 1. quando in c. *Infirmis*, de pœnit. & remission. dicitur: *lege medicos non teneri, nisi postquam eam Prælati promulgaverint*; solum probari, quod hoc requiratur, quia legislator *expressè* statuit *pro tali lege*; sicut statuit in lege irritante matrimonia clandestina, quæ, ut vim habeat, debet in qualibet Parochia publicari, ut habetur in Trident. *sess. 24. de Reform. c. 1.* sed à particulari lege, in eo, quod non habet ex natura rei, arguere universim ad omnem legem, non valet argumentum.

147. Not. 2. potissimas rationes contra authores, qui docent sufficere unicam Romæ solenniter factam publicationem, nec requiri, vel ex natura legis, vel ex generali voluntate legislatoris Ecclesiastici (quod in singulis provincijs solenniter publicetur) defungi ex magnis incommodis, & detrimentis, quæ redundarent in Rempublicam Christianam; huic tamen sequelæ jam cautum est per ea, quæ diximus n. 143. & constabit magis ex sequentibus.

Not. 3. legem aliquam posse considerari 1. in quantum est præcisè novi juris inductiva, præcipiendo, vel prohibendo sic, ut ejus transgressio scienter & liberè facta imputetur ad culpam. 2. in quantum est merè pœnalis, nimirum non obligans ad culpam in conscientia, esto etiam scienter non observetur, sed præcisè ad subeundam pœnam. 3. in quantum obligat sub culpa simul, & pœna, quo sensu dicitur lex mixta. 4. in quantum est merè declarativa legis naturalis, aut positivæ, divinæ, vel humanæ, 5. in quantum est revocativa alicujus facultatis, prius concessæ. 6. in quantum irritat aliquem actum naturaliter subsistentem, vel inhabilitat aliàs habilem, vel annullat jurisdictionem Ecclesiasticam, aut civilem &c. ut igitur in particulari de singulis agamus occasione objectionis factæ.

148. Not. 4. quæstionem posse fieri, an unica Romæ promulgatio in ejusmodi legibus sufficiat, non tantum *ad effectum obligandi*, ut exposuimus, sed etiam *ad effectum irritandi, inhabilitandi, annullandi, revocandi*? Nam ut actus nulliter fiat, non semper requiritur culpa, vel forma-

lis transgressio legis ad culpam imputabilis, sed sufficit transgressio *materialis*, & inculpabilis ommissio formæ, aut alterius alicujus ad valorem actûs substantialiter requisiti, ut patet ex plurimis exemplis, præsertim in legibus irritantibus matrimonium cum impedimento dirimente etiam ignoranter contractum.

Not. 5. opinionem negantium (*sufficere unam Romæ factam solenniter promulgationem, ut dictæ leges in alijs, etiam extra Romam, Provincijs, habeant vim sufficienter obligativam in actu primo*) posse in duplici sensu intelligi. 1. si legi canonicæ, solum Romæ solenniter promulgatæ negent vim obligandi in Provincijs, *positâ solâ illa promulgatione, & non requisitâ latitudine temporis*, ut moraliter diffundi possit taliter promulgatæ legis debita, & requisita notitia; & in hoc sensu, judico horum opinionem esse omnino veram, ut diximus supra; Secundò, si legi canonicæ, solum Romæ solenniter promulgatæ negent vim obligandi in Provincijs, *positâ illa promulgatione simul cum requisitâ latitudine temporis, intra quod ad earum communitates moraliter diffundi possit taliter promulgatæ legis notitia debita*, nimirum moraliter certa. & in hoc præsens quæstio est magis dubia; ad quam

Resp. 1. probabilius esse, ut lex canonica, *in quantum est merè præceptiva, vel prohibitiva*, habeat vim obligandi in actu primo proximo, vel potius in actu secundo, etiam in Provincijs, sufficere unicam Romæ factam promulgationem cum latitudine temporis, intra quod moraliter devenire possit in notitiam moraliter certam earum communitatum, quæ tali lege obstringendæ sunt, de publicatione Romæ facta. Nam qui habet moralem certitudinem de voluntate sui legitimi superioris aliquid præipientis, vel prohibentis alicui communitati, sub qua ipse continetur, tanquam pars illius, non potest licitè illi contravenire, sed obligatur præceptum implere, & prohibitum vitare; qui enim moraliter certus est, aliquid esse legitime præceptum, vel prohibitum, est moraliter certus, oppositum tali voluntati esse moraliter illicitum; consequenter se teneri, ad ei non contraveniendum; sed licet voluntas illa legitimi

Superioris Romæ solenniter publicata, non fit solenniter, ac juridicè publicata in Provincijs, fieri tamen potest moraliter, quòd intra latitudinem sufficientis temporis communitates talium provinciarum acquirant moralem certitudinem de publicatione facta Romæ, ac tenore integro talis legis, adeoque moralem certitudinem de voluntate sui legitimi Superioris; ergo. Sic Cardenas *in tract.* ad proposit: damnatas ab Innocentio XI. *differt.* 1. n. 198. & alijs.

151. Resp. 2. probabilius esse, ut lex canonica, *in quantum est declaratoria juris divini, naturalis, & positivi*, obliget etiam in provincijs, sufficere unicam Romæ factam esse promulgationem, cū temporis latitudine, ut & in illis dictis earum communitatibus morali certitudine innotescat. Quia sic etiam in illis Provincijs moraliter certum est, oppositum juri sic declarato, esse contra jus divinum, consequenter illicitum, atque adeò in praxi nullatenus exercendum; idem quoque dicendum est de lege canonica, seu Pontificia *declarante aliam legem canonicam, seu Pontificiam*, quæ prius quidem legitime, nimirum Romæ solenniter publicata fuit cum debita latitudine temporis, sed ambigui sensus fuit, propter varietatem contraria opinantium. Ratio est eadem, quæ prioris. Nam eorum, quæ jam certò sciuntur, non requiritur nova promulgatio; hæc enim requiritur ad eum finem, ut mens, & voluntas legitimi Superioris perveniat ad notitiam certam omnium subditorum, quæ si jam præsupponatur, ulterius necessaria non est, sicut quodvis medium, jam obtento fine.

152. Resp. 3. probabilius esse, ut lex canonica, seu Pontificia (*in quantum est irritans, inhabilitans, suspendens, annullans, revocans, puniens* &c. ut exposuimus à n. 147.) habeat vim efficaciter inducendi prædictos effectus etiam in alijs Provincijs, sufficere unicam Romæ promulgationem post latitudinem temporis moraliter requisiti, ut illis morali certitudine constare possit de talis legis publicatione Romæ facta. Nam sub his terminis sententia, propugnans sufficere unicam Romæ publicationem post dictam temporis latitudinem, sine alia juridica promulgatione in Provincijs, cavet omnia incom-

moda, de quibus loquitur sententia contraria in n. 137.

Ad illud dilemma *in cit. num.* 137. 153. Resp. & dico, quòd leges *irritantes* &c. Romæ solenniter publicatæ, non obligent alias provincias ante latitudinem temporis requisiti, ut habeant, aut habere queant moralem certitudinem de talis legis promulgatione facta Romæ; dist. conseq. ergo per illam unicam promulgationem, ante latitudinem illius requisiti temporis, vim obligativam in alijs provincijs non acquisiverunt. C. *post* latitudinem illius temporis requisiti. N. consequentiam. ex n. 150. Ratio hujus est, Nam qui moraliter certus est, aut, si voluisset, potuisset habere certitudinem moralem de promulgata lege à legitimo Superiore conditâ, vi cujus aliquis contractus, sine tali forma celebratus, jure positivo irritus fit; seu nulliter fit, & tamen omittit talem formam, sibi nullitatem imputare debet, non defectui promulgationis sufficientis, ut legi se conformare possit; & sic de alijs; aliàs etiam culpabiliter ignorans jejunitum (cujus notitiam concione non temerè neglectâ habuisset) culpam conijcere posset in legem, non satis notam.

Et ideo non pauci, etiam ex præcipuis Authoribus ad vim legis Pontificiæ requirentes ejus promulgationem in provincijs, non tam requirunt *promulgationem juridicam*, quàm *publicationem*, seu *notitiam* factæ promulgationis Romæ, *moraliter certam*. ut rectè observat Cardenas *cit. num.* 134. id, quod apertè suadet ratio, quam desumunt ab incommodis alioquin nascituris ignoratâ lege, etiam in inculpabiliter ignorantes vim exerente; quod sanè locum non habet in sententia, quæ prærequirit moralem certitudinem, vel saltem culpabilem legis ignorantiam in communitate, ad hoc, ut vim inducendi effectus suos obtineat, ut dictum est. Unde quando Molina *tom.* 2. *de Just. d.* 3. *q.* 5. *n.* 4. apud Nicolaum Rodriquez Ferosinum, de legibus Ecclesiasticis ad Rubric. tit. *de Constit. n.* 18. de sententia docente (*sufficere unam Romæ publicationem*) sic loquitur: *opinio illa, quòd Pontificiæ leges statim post duos menses à publicatione Romæ facta obligent totam Ecclesiam, nec necessaria sit publicatio in singulis provincijs, aut diocesis.* 154.

bus, ad effectum, quod nullus præsumatur illas ignorare, profectò non est tam certa, quàm certa supponitur; quia potius contraria meo iudicio est probabilior: solum negat uni, Romæ tantum, factæ promulgationi, certam sufficientiam intra bimestre per omnes Provincias inducendi, seu causandi necessariam notitiam talis legis, ut vim habeat obligandi, seu reddendi transgressionem imputabilem ad culpam ex præsumpta scientia legis.

155. Quòd autem Molina iudicans probabilior sententiam, quæ docet unicam Romæ solennem publicationem insufficientem, ut statim obliget post bimestre, non rejiciat opinionem, quæ admittit, unam Romæ publicationem eum debita temporis latitudine sufficientem, ut obliget etiam in Provincijs: confirmatur ex eius verbis *tr. 2. d. 395.* apud Patrem de Cardenas *cit. n. 203.* ubi sic loquitur: sanè dicendum est, mentem Pij V. fuisse, bullam à se latam, non prius contractus, alioquin ex natura rei licitos, irritos comparatione ignoranter eos celebrantium reddere, quàm in unaquaque diocesi esset sufficienter promulgata: aut alià vià ad omnium cognitionem potuerit pervenire; ex quo clarè patet, juxta sententiam Molinæ non requiri determinatè promulgationem in omnibus provincijs juridicam legis; sed sufficere certam notitiam de promulgatione legis Romæ facta, præsertim cum ex antè citatis eius verbis solum colligatur, eum, & meritò negare sufficere bimestre, ut lex Romæ publicata ubique obliget; quia revera ejus notitia intra bimestre moraliter diffundi non potest, non modò non per totum Christianum orbem; sed sæpe nec per unam diocesim; maxime cum Molina expressè dicat: aut alià vià (quàm promulgationis in Provincijs) ad omnium cognitionem poterit pervenire; ergo non unice per promulgationem in Provincijs.

156. Ex dictis colliges 1. etsi promulgatio legis etiam solennis physice loquendo fieri possit intra brevissimum tempus, & coram paucis personis: revera tamen, loquendo moraliter, & ut vim suam exercere possit obligandò, vel alios effectus (v. g. nullitatis, revocationis, suspensionis &c.) inducendò, non fieri tempore brevissimo, & coram paucis; sed succes-

sivè, toto nimirum eo tempore, quod moraliter necessarium est, ut illa promulgatio ad notitiam totius communitatis per illam obligandæ deveniat; nec aliter verè, ac propriè dici promulgari; nec censeri debere ante hoc tempus integrè promulgatam. Sic Castropal. *p. 1. t. 3. d. 1. p. 11. n. 6.* Ratio constat ex dictis.

Coll. 2. Si legis publicatio in notitiam absentis deveniat miraculosò modò (cum tamen humanò modò venire non potuerit) nullo modo obligare ad illius observationem, quia respectu illius non est publicata, ut constat *ex n. 103. & seqq.* ita Suarez *l. 3. c. 17. n. 14.* quod tamen videtur intelligendum de lege positiva humana. Nam si divina sit, miraculosè cognita, habet intimationem autoritativam ipsius conditoris, cujus unius virtute miraculum illud, seu notitia, ultra vires naturæ, patrata est.

Coll. 3. esto quis habeat privatam notitiam legis publicatæ v. g. Romæ, id ipsum ignorante Communitate per eam liganda, cujus ipse pars est, & membrum; non propterea obligari eà lege, tali communitati non cognita; ratio sumitur *ex n. 103.* Nam obligatio legis non descendit in membra, nisi membra sint communitatis ea lege ligatæ.

Coll. 4. quando dicimus ad legem Pontificiam, ut obliget in Provincijs, sufficere unicam promulgationem integram Romæ factam juxta *n. 139.* debere intelligi, nisi aliter in ipsa bulla habeatur; si enim voluntate legislatoris suspendatur ad certum eventum, aut circumstantiam, eà nondum posità, suspensa manet vitalis legis, ut patet ex casu decreti Tridentini, quo irritantur matrimonia clandestina.

Ad alteram classem objectionum, quas facit Cardenas, ut diximus à *n. 134.* contra sententiam negantem sufficere unicam Romæ promulgationem, contendens eam defacto non amplius esse probabilem. Resp. hanc assertionem Patris de Cardenas, tam indefinite, ac universaliter acceptam non posse admitti, quia sententia negans sufficere unicam Romæ factam promulgationem, & requirens ejusdem legis Pontificiæ promulgationem in Provincijs, ad hoc, ut in illis vim suam, vel obligandi, vel revocandi, aut annullandi, exercat potest habere plures sensus

157.

158.

159.

fenfus veros, etiam nunc, & post decretum Alexandri VII. ut patebit ex seq. consequenter nullatenus in composibiles cum eo, quod stabilitum est infallibili autoritate Ecclesie in illo, aut aliis similibus decretis, quæ retulimus n. 134.

160. Nam 1. doctrina negantium, sufficere unicam Romæ factam promulgationem (antequam hæc integrè facta sit, juxta n. 156.) defacto est verissima, ut constat ex dictis; aliàs Pontifex subditum lege suâ vellet obligatum, hoc est, vellet, ut se legi Pontificiæ conformaret, cujus nec notitiam, nec culpabilem ignorantiam haberet; quod est certò falsum, & omnino impossibile, ex præmissis n. 86. Secundo doctrina negantium sufficere unicam Romæ factam promulgationem, ad obligandum extra Romam unum, vel alterum, qui ejus notitiam habet, ignorante illam communitate, cujus ipse pars est, defacto probabilis est, ut ostensum est n. 156. quia nullo modo contradicit illi decreto Alexandri VII. nec propterea docet ullam ex illis propositionibus damnatis, quæ relatæ sunt à n. 134.

161. Hinc omnino negatur, ex hoc, quòd certum sit, ex definitione Pontificia esse scandalosam hanc propositionem (*duplicatum stipendium potest Sacerdos pro eadè missa licitè accipere, applicandò petenti partem specialissimam fructus ipsimet celebranti correspondentem, & hoc post decretum Urbani VIII.*) ex vi ejus decretalis, inferri, illatione evidenti, vel certà hanc ut certam: *ergo leges Pontificiæ, postquam Romæ publicatæ sunt, obligant quemlibet etiam privatum in Provinciis, privatà notitià scientem eam promulgationem, esto id ignoret communitas, cujus ipse pars est,* consequenter etiam bene negatur propositionem huic illatæ oppositam, esse evidenter, vel certò falsam; quod tamen esse deberet, ut Cardenas rectè concluderet.

162. Hujus ratio est 1. quia, cum ea propositio *obscura* (& sic de alijs) solùm damnatur, ut jacet, & consequenter; in quantum est concepta sub illis terminis *complexis*, ut notavimus alibi; ex eo, quòd sit certò scandalosa, atque adeò, ut ponit Cardenas, sit certò falsum, ipsam (prout jacet) sequi, esse probabiliter tutum in praxi: solùm sequitur, eam opinionem non posse

jam ampliùs esse probabilem, quæ cum illa, in quantum complexè sumitur, est vel evidenter, vel certò incompatibilis; non autem fecus. Nam quòd solùm probabiliter, & non cum certitudine etiam morali opponitur propositioni evidenter, vel certò veræ, non evidenter, & certò falsum est, sed solùm probabiliter & cum incertitudine etiam morali. Unde licet quis supponat certò veram hanc copulativam *Petrus, & Paulus currit*; consequenter, certò falsam esse quamlibet simplicem, dicentem: *Petrus non currit, Paulus non currit*: certum tamen est, si ponatur ea propositio (*Petrus & Paulus currit*) certò falsa, nullatenus inferri legitime, & determinatè hanc *Petrus non currit*, vel istà determinatè, *Paulus non currit*, certò falsam esse; quia copulativa affirmativa certò falsa, potest manere certò falsa, modò una simplicium sit certò falsa, licet altera sit vera, similiter, si propositio aliqua complexa *causalis*, vel *modalis*, sit certò falsa, potest dictum propositionis manere verum, modò *causalis*, vel *modus* sit falsus; imò licet dictum, ac etiam *causalis* sit vera, modò *applicatio rationis, seu causalis* sit falsa, vel quia non habet vim causandi, vel quia illi dicto ineptè applicatur. Sic, si ponas certò falsum: *Petrus currit, quia vestitus est in albo*: potest esse verum dictum, quòd Petrus currat; & *causalis*, seu ratio, quæ assumitur, quòd vestitus sit in albis; & tamen propositio *causalis* manere falsa, ex defectu in causali, non habente connexionem cum dicto, vel ineptæ applicationis ad hoc dictum.

Sit enim hæc propositio *causalis*: qui 163. *non potest recitare matutinum, & laudes, non tenetur ad reliquas partes, quas potest, quia major pars trahit ad se minorem.* Hæc propositio juxta Patrem de Cardenas est certò falsa; & tamen inde non sequitur, quòd vi ejus determinatè hæc simplex (*major pars trahit ad se minorem*) sit certò falsa, cum alteri materiæ applicata, rectè concludat, ut dicemus à n. 174. sed solùm, quòd vel materiale, seu dictum illius propositionis *causalis*, vel hæc ipsa, vel ejus applicatio ad hoc determinatum dictum, sit certò falsa; ergo, si dicit certò falsum, qui asserit: *pro eadem Missa etiam post decretum Urbani VIII. licet accipere duplex stipendium, quia illud decretum*

cretum non est publicatum in provincijs, non rectè inferitur illatione evidenti certò, ac determinatè falsam esse illam causalem (quia non est publicatum in provincijs) sed, vel dictum vel dicti causam, vel hujus applicationem ad hoc dictum, ut ostensum est.

164. Deinde supponamus cum eodem Authore, illam propositionem esse certò falsam ex damnatione Pontificia, quã illam pronuntiavit tanquam scandalosam; hoc tamen supposito, ut dicta propositio maneat certò falsa, non requiritur, ut omnes ejus partes sint certò falsæ, sed sufficit, quod sit certò falsum, vel illius propositionis complexæ dictum, vel ratio dicti, vel hujus ad illud applicatio; sed hic non concluditur determinatè, certam illius falsitatem unicè ac determinatè fundari in ea causali, quia decretum Urbani VIII. non est publicatum in provincijs

165. Majoris prima pars videtur omnino certa; nam ut sit certò falsum, dari aliquod totum, v. g. hominem; non requiritur, quòd sit certò falsum, dari aliquam ejus partem v. g. animam; cum sufficiat esse certum, deficere unam ejus partem essentialem, vel hanc, vel illam; ergo, ut sit certò falsum, quòd liceat (consequenter, quòd nec post decretum Urbani VIII. sit prohibitum) accipere duplex stipendium pro una Missa, uni applicandò partem specialissimam fructus, celebranti correspondentis; non requiritur necessariò, quòd unicè, vel determinatè falsa sit hæc causalis, quia decretum Urbani VIII. non est publicatum in provincijs.

166. Probatur hæc consequentia. Nam, si certò esset falsum, nullam dari rationem, seu fundamentum intrinsecum, ex quo fieret illicitum in dicto casu, etiam post decretum Urbani VIII. accipere duplex stipendium, illa propositio ex sui damnatione retineret suam falsitatem, esto verum maneret, decretum Pontificum non obligat in Provincijs, si non est publicatum in illis; ergo tam ex eo, quòd esset falsum nullum dari fundamentum intrinsecum, quo illud duplex stipendium sit illicitum; quam quòd lex Pontificia non publicata in provincijs non obliget in illis, potuit proficisci illud decretum condemnatorium dictæ opinionis, ac esse falsum; at probabilius est, profectum esse ex primo capite.

Tom. I.

Nam, ut rectè P. Illung in *Arbore Scientia boni, & mali*, seu Theol. pract. tr. 6 d. 5. n. 168. §. sequitur. 2. Congregatio Cardinalium, autoritate Urbani VIII. edidit decretum (contra quorundam Doctorum, spectatis rationibus naturalibus, probabilem sententiam) quo declaravit, Beneficiatos non posse accipere aliud stipendium pro ijs sacrificijs, quæ ratione beneficij ab ijs exiguntur solo numero, loco, aut tempore in fundatione expressò, nisi dantem moneant de incertitudine; cum incertum sit, an non debeat applicatio fructus ejus sacrificij juxta intentionem Fundatoris. Ex hoc enim illa propositio absoluta (quod liceat pro una missa duplex stipendium accipere) sine ulteriori modificatione prolata, omnino evadit falsa. Nam accipere stipendium certum, ex pacto applicandi fructum, de quo promittens incertus est, quòd possit, iniquum est, & contra justitiam.

Neque danti stipendium securitatem præstat sacerdos in similibus casibus sacrificij alijs debiti, accipiens pro eodem aliud stipendium, offerendò illi pro hoc stipendio fructum suum specialissimum ipsimet celebranti respondentem. Nam hujus communicabilitas est vehementer incerta (cum non egrediatur subjectum celebrantis) & apud authores est admodum controversa, ut constat Theologis; his prænotatis:

168. Infert Pater Illung loc. cit. in fine, sic loquens: Unde quo minus altero monito, & consentiente stipendium acceptari possit, prohibitum est ab Urbano VIII. Anno 1625. & deinde ab Alexandro VII. renovata prohibitio in dicta propositione octava (de qua n. 134.) damnata tanquam scandalosa. Ex hoc autem colligitur, rationem prohibendi, Urbano fuisse, injustitiam, quam continet talis contractus, incertum pro certo dandi absque monitione, & consensu dantis certum; & Alexandro VII. damnandi eam doctrinam, quam quidam defendebant tanquam non illicitam, existimantes, cessare injuriam (consequenter fundamentum prohibitionis Pontificiæ ab Urbano VIII. factæ) si sacerdos fructum specialissimum alteri, secundum stipendium offerenti, applicaret; ex quo ad summum sequitur, ex vi decreti dictam propositionem damnantis, falsum

F

sum

sum esse, licitum esse illum contractum ex eo capite, quod eo casu cesset injuria, in ejusmodi contractu contenta; non autem ex eo, quod decretum Urbani non sit publicatum in Provincijs. In eandem respon- sionem cadit, quod adducit Cardenas loco cit. ex propositione inter damnatas numero decima, cujus tenorem dedimus n. 134. Nam ratio, propter quam Urban. VIII. prohibuit propositionem dicentem: *licere sacerdoti, cui Missæ celebranda traduntur, satisfacere per alium, collato illi minore stipendio, alia parte stipendij sibi reserva- ta*, fuit occasio satis communis periculi, seu via laxandi cupiditatem turpis lucri, quam (esto jure naturali illicitam) mul- ti excusabant. Et ideo, quia per hoc, quod quidam nec curantes prohibitionem, in- sistebant illi doctrinæ, negantes, illud pro- hibitionis fundamentum in dato casu, et- iam post prohibitionem Urbani VIII. ha- bere locum: merito Alexander VII. hanc propositionem condemnavit, ut scanda- losam, non ideo, quod decretum Urba- ni VIII. vim non haberet, ex eo, quod non sit promulgatum in provincijs; sed ex eo, quod falsum sit, tali casu non deficere periculum cupiditatis immerse turpi lu- cro, quo titulo jure naturali eorum au- thorum doctrina falsa est.

169. Et ideo, etiam stante toto illo decreto Alexandri VII. in quo damnatur dicta propositio nona, potest aliquis Beneficiatus habens sufficiens stipendium, etiam in summo pro suscepta obligatione celebrandi certis diebus, si non sit personaliter obli- gatus celebrare, licet id peragere per ali- um dando illi stipendium justum licet non summum, sed medium, v. g. intra latitudinem justæ stipendij, retenta sibi reli- qua parte, quæ illi ex tota massa fructuum beneficialium respondet; quia in dato ca- su deficit periculum cupiditatis exinde quærendi turpe lucrum; nec læditur jus substituti (quia ponitur ei dari justum pre- tium) nec substituentis; quia totum jus transtulit in eum, qui onus, sub quo datum est stipendium, per substitutum (ut suppo- no) fideliter exequitur. Sic P. Illung loc. cit. tr. 6. D. 5. n. 169. qui doctrinam hanc ipso dedit, post decretum illud Alexan- dri VII. cum legitima superiorum appro- batione.

170. Quod verò assert ex propositione, in eo-

dem decreto inter damnatas duodecima, quæ sic habet (*mendicantes possunt absolve- re à casibus Episcopo reservatis non obten- ta ad id Episcoporum facultate*) non facit certò falsam hanc doctrinam: *Leges Pon- tificiæ non obligant in Provinciis, in qui- bus publicata non sunt*. Nam ea propo- sitio potest esse certò falsa, licet ista sit ve- ra, ut si simpliciter, & sine addito restrin- gente in mendicantibus asseratur ea fa- cultas non sublata, utcunque per decre- tum Pauli V. & Urbani VIII. (à quibus di- citur emanasse decretum inhibens men- dicantibus eam facultatem) quia in pro- vincijs promulgatum non est, sed ex eo, quod decreta eorum Pontificum non ex- ponantur bene v. g. dicendò, *procedere so- lum, ubi non adest verum privilegium, sed tantum ejus pretextus, vel, quod agant de privilegijs solum eatenus, in quantum sunt contraria Tridentino, volentes, sua non esse talia &c.* sed de hoc fati.

171. Illud hinc notandum, potissimam hujus authoris intentionem per hætenus allata ipsius argumenta, eò tendere, ut osten- dat, antiquatam, & non ampliùs proba- bilem esse illorum opinionem, qui docu- erunt, *legem Pontificiam non obligare in provincijs, nisi post juridicam ejus promul- gationem in illis, vel diæcesibus*; factam nimirum *authoritative*, hoc est, per eos, qui jurisdictione pollent ad publicandas leges Ecclesiasticas suis subditis more con- sucto, publicatione facta per cathedras, vel affixionem ad valvas Ecclesiæ &c. Nos id non requiri, sed sufficere unam Romæ publicationem, sed factam integrè juxta n. 156. diximus esse probabilius; quamvis negemus à P. Cardenas, vi argumentorum, quæ ab illo hætenus allata sunt, legitime probari, quod intendit.

172. Ex dictis coll. i. verum esse, quod dam- natio facta ab Alexandro dicat: *Post decre- tum Urbani scandalosum est dicere, quod li- cet ei sacerdoti dare alteri stipendium di- midiatum in casu num. 167*. Secundò eti- am, quod vi huius decreti falsum sit dice- re: *post decretum Urbani licet sacerdoti ac- cipere integrum stipendium, & dare alte- ri dimidiatum, etiamsi pro causali fuerit assumptum; quia decretum Urbani non est in provincijs juridicè promulgatum, ne- gari tamen ex hoc sequi determinatè: er- go falsum est; quod decretum Urbani non obliget,*

obliget, ubi non est juridicè promulgatum; sed solum: ergo falsum est, licere illam divisionem stipendij, etiam post decretum Urbani, quia per hoc, quod non sit publicatum alibi, non cessat ratio, propter quam ex natura rei illicita est ea divisio, nimirum occasio cupiditatis turpis lucri; cum ergo hæc ratio stet, etiam post decretum Urbani licet alibi non publicatum, rectè falsum dicitur, licere illam stipendij divisionem, etiam post decretum Urbani.

173. Hinc resp. in forma ad illius argumentum in n. 135. & quidem i. cum dist. majoris: opinio, licet antè probabilis, non manet probabilis, post quam evidenter, & certò sit incompatibilis cum principio certo, conc. si solum probabiliter, & etiam cum incertitudine morali fiat incompatibilis cum principio certo, neg. maj. ex n. 162. Hinc transmissa minore quoad incompatibilitatem solum probabilem, ac incertam; nego eandem quoad incompatibilitatem evidentem, & certam; consequenter etiam nego consequentiam. Ad probationem minoris resp. simpliciter negando, quod in dictis decretis Alexandri VII. (de quibus n. 134.) contineatur hoc principium certum, *leges Pontificiæ, Romæ more solito promulgatæ, obligant in provinciis, licet in illis non sint promulgatæ*; simpliciter etiam nego, hanc propositionem priori contrariam (*leges Pontificiæ non obligant in provinciis, si in illis promulgatæ non sint*) ibi damnatam esse, ut scandalosam, consequenter, *ut certò falsam*.

174. Nam in hac propositione causali, damnatam tanquam scandalosam: qui non potest matutinum & laudes, non tenetur ad minorem, quam potest, *quia major pars trahit ad se minorem*; continetur hæc: *major pars trahit ad se minorem*. Quæro jam, estne hæc propositio *major pars trahit ad se minorem*, damnata ut scandalosa, & quidem indefinitè, seu universaliter, ex eo, quod illa propositio causalis, & priorem continens, ut scandalosa damnata sit? vix credam, id affirmari ab ullo, cum in electionibus, & alijs, quæ geruntur à Communitatibus, capitulariter, vel collegialiter etiam defacto rectè procedat; sed similis priori propositioni causali est ista: *sacerdos potest dupliatum stipendium licitè accipere pro eadem missa*, unum nimirum pro parte correspondente gene-

Tom. I.

raliter missæ; alterum pro parte correspondente specialiter celebranti, etiam post decretum Urbani VIII. seu ut explicat Cardenas, non obstante decreto Urbani VIII. prohibente talem acceptionem, *quia decretum non publicatum in provinciis illis non obligat*; ergo licet hæc (*decretum Pontificum non publicatum in Provinciis, in illis non obligat*) concederetur inclusa in illa damnata tanquam scandalosa, non propterea ista contenta damnata esset ut scandalosa; cujus ratio est ex n. 163.

Resp. 2. ad idem argumentum in n. 135. transmissa majore, nego min. ad hujus probationem neg. ma. Nam ex certa falsitate propositionis affirmativæ complexæ, & causalis, malè concluditur: ergo hæc determinatè pars complexi, est determinatè falsa; & contradictorium illius, certò verum, ut constat ex n. 163. aliàs ex hoc, quod certò falsum sit, *in hoc cubiculo datur fornax, quia est viridis*, inferre liceret, ut falsum determinatè: *ergo fornax non est viridis*, quia est contenta in propositione complexa certò falsa. Damnatur igitur sententia dicens licitè accipi duplex illud stipendium, etiam post decretum Urbani; tanquam scandalosa; quia etiam, si tale decretum non sit publicatum in provincijs, per hoc non deficit ratio illiciti, quæ est cupiditas turpis lucri, & venditio specialissimi fructus ex missa respondentis celebranti; quæ est manifestè simoniaca; non igitur evidens, aut certum est, propositionem negantem, solum publicationem Romæ factam sufficere, ut ubique obliget, esse impossibilem cum principio certo, post decretum Alexandri VII. ut contendit Cardenas in n. 135.

§. V.

An leges Pontificiæ promulgatæ, primum obligent post bimestre, lapsum à die promulgationis factæ?

Supponendum, stando in natura legis 176. Sex dictis colligi posse, quando legem canonicam, quam civiles obligent; hæc enim est, quod lex, postquam debite publicata est, suppositis cæteris ad legis naturam essentialiter requisitis, statim obliget, nisi legislator apponat terminum à die promulgationis factæ computandum,

F 2

ante

ante cuius lapsum nolit legem à se conditam, & promulgatam, vim obligandi in actu secundo obtinere. Et quoniam leges imperiales à suo conditore sic constitutæ sunt, ut licet rectè promulgatæ sint, nihilominus intuitu boni communis suspensæ quoad vim obligandi maneat, donec à die publicationis elapsum sit bimestre, ut manifestum est ex authent. *Ut novæ constitutiones*, collat. 5. quæstio est, an idem dici possit, vel debeat de legibus canonicis?

177. Aliquorum opinio est, esse probabile, quòd leges Pontificiæ non statim obligent à promulgatione, sed post bimestre ab illa, si in illis legibus nulla exceptio fiat. Ratio desumitur ex bono utili, quod non minus censendus est velle Pontifex, quàm Imperator, cuius leges id habent; *arg. c. 1. de novi operis nuntiatione*. Nam statuta Canonum adjuvantur constitutionibus Principum, quando nominatim de his, & expressè nihil statuunt: hinc jus canonicum in obscuris admittit interpretationem à jure civili, in clarè constitutis, ut notat Wagnerreck in *c. Ecclesie S. Mariæ de constit.* Ex hoc enim existimant auctores, se probabile argumentum ducere in omnibus materijs, in quibus canones nihil statuerunt, ita, ut defectum canonum suppleant leges civiles; ita Sebastianus Saccus *cit. c. 3. n. 2. 4.* Reginaldus *l. 13. n. 152.* Emmanuel Saër *Lex.*

178. Alij autem opinantur, etiam esse probabile, quòd in dato quæstionis puncto, Pontificiæ leges cum Imperatorijs non sint æquales. Pontifex enim in multis materijs fecit particulares suspensiones suarum legum. Sic circa matrimonia clandestina, eorumque invaliditatem, legem suam prohibentem, ad 30. dies suspendit. Idem in alijs decretis Tridentini fecit Pius V. non est itaque censendus Pontifex consensisse in generalem aliquam æqualitatem cum legibus Imperatorijs; aliàs in casibus particularium suspensionum frustra egisset; ita Suarez *de legib. c. 3. n. 18.* Vasquez *in 1. 2. d. 156. c. 3. n. 14.* & cum illis magna pars Doctorum. Hanc postremam opinionem judico probabiliorem, tum ex rationibus, quibus utitur; tum quia rationes in contrariu non sunt urgentes, & argumentum desumptum *ex c. 1. de nunt. novi operis*, jam solutum est n. 141.

Dices: in Bulla Pij IV anno 1564. quæ incipit: *sicut ad sacrorum*; & impressa est ad calcem Tridentini, ubi proposita quæstione (*ex quo tempore ceperint obligare decreta illius Concilij, & jus positivum spectantia?*) respondetur, quia jure etiam communi sancitum est, ut constitutiones novæ vim non nisi post certum tempus obtineant, æquum nobis, & justum visum est, prædicta decreta à Calendis Maij proxime præteriti omnes obligare. Ex hoc quidam sic arguunt: ergo Pontifex per illam constitutionem expressè jus commune, id est, civile, approbat, recipit, & tempus pro legis obligatione sancitum, etiam in constitutionibus Ecclesiasticis æquum, & justum esse, agnoscit; quod maximè locum habere debet in hisce legibus, cum Ecclesia latius longè, quàm Imperium pateat, neque credibile sit, statim Germanis, Gallis, Indis, alijsq; Transalpinis posse innotescere legè, quæ in Campo Floræ, & ad Valvas Vaticani Romæ pependerit; Sic P. Robertus König *de constitution. n. 20. §. Dico. 2.* remittens ad Molinam *de jure & just. D. 395* contraria removementem.

Verùm hæc obiectio non evincit intentum. Nam constitutio Pij IV (de qua *num. præced.*) approbat quidem, & hoc in casu speciali decretorum Concilij Tridentini, quæ sunt juris positivi, recipit jus commune, tanquam æquum, & justum in eo, quòd nolit obligati subditos à die promulgationis statim, sed post lapsum certi temporis à promulgatione; qualiter fieri debet secundum jus civile, nimirum post juridicè factâ promulgationem in Provincijs; cum in dato casu super hoc non fuerit quæstio; ut constat ex priori numero & supra: sed nec probat, Pontificem loqui de tempore post promulgationem Romæ factam integrè juxta n. 156. Nam in hoc casu cessat ratio; cum includat tempus necessarium, ut lex Romæ publicata moraliter diffundi possit quoad sui notitiam ad communitates in singulis Provincijs; nec aliam promulgationem intelligat Molina, ut constat ex dictis n. 154 & seqq. Quare

Ad objectionem in n. 179. Resp. cum distinctione, & concedo quòd Pontifex in illa constitutione recipiat jus civile tanquam justum, ut detur sufficiens tempus, quo lex Romæ publicata, moraliter venire possit in notitiam ab earum provinciarum;

arum; sed nego, quòd recipiat jus civile, determinatè *quoad bimestre*, vel universaliter quoad omnem legem canonicam; cùm expressè dicat: *quoad prædicta*. Justum agnoscit Pontifex etiam in eo jus civile, quòd leges suas etiam in aliquo loco juridicè promulgatas suspendat ad bimestre; sed in hoc non imitatur jus civile; imitatur tamen in eo, quòd & ipse concedat tempus, dum lex Romæ promulgata *promulgetur integrè*, hoc est, *moraliter certitudine innotescat alibi*; non autem, quòd, postquam promulgata est *integrè*, adhuc suspendat eam ad bimestre, ut facit jus civile. Nec aliud tenet Molina, à n. 155.

181. Occasione dictorum quæri potest, an Consiliarij Principum, vel illi, qui sunt de Magistratu, præcipientes legem aliquam condendam, vel jam conditam, mox promulgandam de imminuendo v. g. pretio mercium, aut pecuniæ, possint eà scientià uti, & citius, quàm lex promulgetur, similes merces, vel pecunias, currente pretio alicui hujus rei ignaro, distrahere? a liquorum sententia est, non esse licitum, neque Principi, neque Magistratui, nec alteri, cui hoc ab illis est revelatum; quia hæc praxis est abusus publicæ potestatis legislativæ in alicujus subditi præjudicium, hoc non licet: ergo. Alij econtra probabilius docent, licere; quia usus talis scientiæ, non est usus, atque adedò nec abusus talis potestatis; pretium etiam, cùm sit currens, non potest esse injustum; nec me charitas obligat, ut cum meo damno proprio, consulam alieno. Excipiunt tamen *dilationem promulgationis eo sine factam*, ut vel ipsi, vel eorum amici, ex hac occasione tempus nanciscantur res suas distrahendi. Talis enim dilatio esset immediatus usus, & abusus potestatis legislativæ; ita de Lugo tom. 2. de just. d. 27. c. 8. §. 7. hanc sententiam probabiliorè dixit in *M. S. delegib. d. 1. §. 10.* P. Herdinck; dixi; *obligat tamen charitas*, ne sic fiat, ut in alato casu emptor cadat de statu suo. Nam sic alterius grave damnum præponderat.

182. Ex dictis collig. 1. quòd, etsi Pontifex Pius IV. laudaverit eam juris civilis constitutionem, *quoad prorogationem temporis*, ut lex civilis maneret suspensa ad bimestre etiam post promulgationem; tamen *quoad hoc determinatè* tempus non acceptaverit.

1. quia ipse illis decretis Tridentini *trimestre* constituit ex specialibus causis. 2. quia alij Pontifices constituerunt solum *unum mensem*, ut aperte habetur in c. *Cum singula*, de præbend. in 6. ibi: *providemus, ut infra mensem, postquam præsens constitutio pervenerit ad eosdem* (qui scilicet habent plures Prioratus) *unum ex ipsis, quem voluerint, reliquis dimissis, eligere teneantur*. ubi vides legis obligationem suspendi solum *ad mensem*; & hoc solum titulo deliberationis pro uno reliquis dimissis eligendò.

Colliges 2. leges Pontificias, imò, & inferiorum Papæ Prælatorum constitutiones, & leges (quod etiam procedit de civilibus, & municipalibus, postquam integrè promulgatæ sunt, juxta *num. 156*) ubi vim earum legislator expressè non suspendit, statim obligare; Sic Castropalaus *cit. p. 1. tr. 3. d. 1. p. 12. à n. 4.* Nam in tali casu nihil obstat, quò minus lex totam vim suam exerat.

ARTICULUS VI.

An sit de substantia legis, quòd acceptetur à populo?

184. **Q**uestio fieri potest de quavis lege humana, tam civili, quàm Ecclesiastica. Et quoniam in hac re, *generaliter affirmare, vel negare*, occasionem præbet multis non rarò inconvenientibus, ijs præsertim, quibus sufficit, legisse in libro alicujus, dictum generaliter, *lex non acceptata non obligat*, unde plurimi abusus, & justissimarum quandoque legum observantia prætermittitur, magno boni communis detrimento, paucis de utroque agendum erit.

§. I.

An in lege civili necessaria sit acceptatio populi?

185. **P**rima sententia tenet affirmativam; sic Abbas, Hostiensis, Felinus, Innoc. Joann. Andr. in c. 1. de Treuga &c. aliique apud Suarez l. 3. de legib. c. 19. Altera est negantium; quam sequitur Suarez *loc. cit. & l. 4. c. 16.* cum multis alijs apud Castropalaum *p. 1. tr. 3. d. 1. p. 13. n. 8.* Pater Herdinck supra cit. probabile judicavit,